

[Transcript] Forklart / Tunnelene: Gazas farligste våpen?

Se for deg en trang mørktunnel flere meter under bakken.

Under gasastripen finnes det et helt nettverk av dem.

Akkurat hvor mange og hvor de er vet kanskje ingen, men det som er helt sikkert er at de er godt beskyttet.

Gangene kan være fylt med feller og palestinske soldater, og det kan sitte israelske gisler der.

Der her nede palestinerne har en fordel.

For der oppe, over gasa, flyr misilene.

Et av dem traf denne uka et sykehus hvor mange civile skal ha blitt drept eller såret.

Ja, Allah! Ja, Allah! Ja, Allah!

Venn stå bak, dør på forklart en nyhetspodkass fra Aftenposten.

I dag om sykehuseksplasjonen i gasa og om hvordan palestinerne bruker sitt kanskje farligste våpen, tunneler.

Det er fredag 20. oktober, og jeg heter David Buchoni.

Tisdag kveld skjedde noe som ikke skulle se. Det var et sykehus på gasa som ble bomba.

Mange civile ble meldt døde. Hele invest i verdenspressen meldt ganske raskt at det var et israelsk luftangrep som oversaken.

Og så viste det seg ganske snart at det ikke nødvendigvis var sant.

Vemund Sveen Finsta er journalist her i Aftenposten.

Han har dekket krigen på gasa siden den brøt ut for snart to ukesiden.

Det som har skjedd er at sykehuset all i på nord på gasa strip har blitt drama.

Det ble først meldt at selve sykehuset ble drama, og senere viser seg at det ikke var helt tilfølgert.

Det var en eksplosjon på en parkeringsplass utenfor sykehuset.

Hamas hevde tidlig at 500 var død, og at årslaget var et israelsk luftangrep.

Og senere samme dag kom Israel på banen. Det var noen timer etter de første meldingen.

De meldt at de ikke hadde angreppet sykehuset, og de beskyldte Hamas for å overdrive dødstalen.

I følge Al Jazeera hadde tusenvis av palestineret søkt tilflukt på gårdsplassen på sykehuset.

Mange offrene skal ha vært kvinner og barn.

Bildene som har kommet ut i etterkant av eksplosjonen viser rekke med døde kroppar pakket inn i hvit plast.

Kort tid etter eksplosjonen gikk ledere for flere land og organisationer ut og sa at de får dømme angreppet.

Og tidlig var det altså en oppfatning om at Israel kunne stå bak, men det kan ha vært for hastet.

Israel sier at det ikke var dem, og de la ut en rekke angivelige bevis på sosiale medier senere på tirsdag.

Noen av de bevisene underbygges også av uavhengig analytikere som jobber med faktasjekking og sanne saker.

Og det underbygges også av uavhengig analytikere som jobber med faktasjekking og sanne saker.

Og det underbygges også til del av vår egen granskning som vi har gjort her i Aftenbosen.

Men saken er fortsatt ikke avklart, og det er også veldig mange viktige bevis i saken som ender mangler.

Hamas stå bak til brutale terrorangrep mot Israel for snart to ukesiden, med drap og bortføringer av civile.

Men når det gjelder eksplosjonen på sykehuset i Gaza, så peker det nå mot en annen gruppe som kalles palistinsk-islamisk jihad.

[Transcript] Forklart / Tunnelene: Gazas farligste våpen?

En talsmann for gruppa som anklages har i følge NRK benektet at de stå bak eksplosjonen.

Men Vemund, dette var jo et sykehus inne på Gaza-stripen som da ble trofet av et misil.

Hvorfor skulle en palistinsk gruppe ha stått bak det?

Det er jo det mange har prøvd å finne ut av.

Da vi kom på jobb dagen etter, altså på onsdag, så begynte vi blant mange mediehus verden over og grav i bilder av videoer som tok opp onsdagmorgen.

Man ser jo ting bedre i dagslys, og det er mye som tyder på nu at eksplosjonen var foresak av et palistinsk misil.

Ikke nødvendigvis avfyrt med vilje mot sykehuset, men som synes vi har kommet på avveg.

De palistinske misilene som de ofte produserer selv, de har jo en ganske høy feil prosent i følge mange kilder vi har snakket med.

Mange av de er lager lokalt og har ganske variabel kvalitet.

Ok, så det er noen ting som tyder på at det er et palistinsk misil på avveg.

Er det noen ting som avkræfter at det kan ha vært israel?

Det er bilder av video fra åstede som viser et skadeomfang på bakken som eksperter vi har snakket med.

I hvert fall mener ikke samsvare med et målrett av misilangrepp fra israel.

Ha den typen våpen de vanligvis bruker i bombangruppen.

En verifisert video som vi har funnet frem, viser et misil som tilsyner at det er feil i luften.

Senere eksploderer og virker det som det er landet på bakken og skaper den eksplosjonen som vi har sett mange bilder.

Flere uavhengige analytikere er i tillegg til oss.

Mediater, norske militære eksperter og også statelige tilretningsorganisasjoner har også kommet til at det synes vi ikke er israel som står bak angrepet.

Sykehuseksplosjonen i Gaza er bare et av mange tilfeller der civile liv har gått tapt de siste ukene.

Mens bombene regner over Gaza og civile palestinere frykter en mulig bakkenvarsjon, så er noen av de som faktisk kriger i trangetunneler under byen.

For palestinske militser har en helt spesiell måte å føre krig på.

Det israelske soldater kaller Gaza Metro.

Den krigen er byer på mange av de samme utfordringene som de fleste større kriger byer på.

Det er veldig vanskelig for journalister å få uavhengig tilgang til kilder.

Mange snakker om det en såkaldig krigståka, og den ligger tett også i Gaza-Israelkrigen.

Digitale media gjør det jo mye enklere, men det er fortsatt veldig mye feil informasjon ute.

Det er veldig mye propaganda. Det er veldig mye direkte falsk informasjon som deles.

Og noen ganger får man rettselt ikke noen gang tilgang til helt centrale bevis.

Uansett hva det var som forårsaket eksplosjonen ved Sykehuset nå, så er én ting sikkert.

De som bor på Gaza lever under en konstant trussel om at noe skal falle fra himmeren og eksplodere.

Selv om flere tusen civile har drept, så sier israelerne at målet med bombingene deres er å ødelegge den militære evnen til Hamas.

Men den islamistiske gruppen har også et svar på bombingene.

Israel er et veldig mye mer militært mektig land enn palestinske militser.

På en vanlig slagmark, som man kan tenke seg en typisk andre verdenskrig slagmark, så vil israel ha fullstendig knust palestinere hver eneste gang.

[Transcript] Forklart / Tunnelene: Gazas farligste våpen?

Men de spiller med de kortene de har. De har tilpasset seg sitt miljø.
De opererer ut fra et geografisk sett veldig lite, tett urbanisert område.
Så etter åre med konflikt med israël, så har de lært seg hva som fungerer for de da.
Hva som gir de en kjempeende sjans i krigene.
Det er en type krigføring som er veldig annerledes fra den type enn krigføring.
Vi vanligvis ser det fra Best-Lilan som Israel og USA.
Det kan nemlig virke som at Hamas har perfektjonert kunsten det er å bygge underjordiske tunneler for krigføring de siste årene.
Tunnelene blir kaldt for Gaza's farligste strategiske våpen.
Tunnelene er bygd i stein og betong og naturlig hullrom under Gaza Stipe.
I utgangspunktet så ble de bygd for smugling.
Den første tunnelen ble oppdaget i Israel på 1980-tallet.
En eksperter på Feltesirat i tunnelen i dag brukes til alt fra militære kommandocentraler til raketta en grep mot Israel.
De brukes også som flyktryter og lager.
De kan brukes som overnattingsbomber om og sikker mye mer.
Her sitter jeg i Gaza enn den smugletunnelen.
Som da går videre til...
I 2009 fikk Aftonbostens daverende utenrekskorespondent Jørgen Lohme varme ned i en av tunnelene under Gaza.
Tunnelene er blitt mer usikre siden smuglerne og tunnelerene.
Etter frigen i december og januar er fungjonale eksplosjonene av bomber og raketter som da blir brukt.
Det påstås her at 150 mennesker har omkommet for på grunn av at tunnelene har rast sammen.
I videoen han tok under Jora blir det tydelig hvor mørtt og claustrofobisk det kan være i tunnelene.
Siden da har antagelig mange nye tunneler blitt bygget.
De er jo bygget ut over veldig mange år.
De tunnelene som går over grenset i Israel blir referert til sånt herrultunnelet.
Israel kaller dem det fordi tunnelene gjør at palestinerne kan dukke opp utenfor Gaza og utføre angrep i Israel.
En palestinsk militæreksperter som har forsket på dette sier at helt siden Hamas kom til makten i Gaza i 2007
så har de utviklet en tunnelstrategi i krig.
Og forrige gang israëliske styrker gikk inn i Gaza i 2014 så viste disse tunnelene seg og gi palestinerne flere fordeler.
For ut i det åpne på bakken så har Israel et klart militært overtak.
De har massiv luftmakt og de har mekanisert landstyrket som palestinerne ikke kan konkurrere med.
Men tunnelene gjorde det mulig for palestinske militære å gjemme seg.
De kunne gjennomfor bakholdsangrep og de tiltrakk israëliske styrker til feller som var satt opp i forbindelse med tunnelinganger.
Så psykologisk har tunnelene en ganske stor effekt på israëliske styrker rett slett fordi de dag går med tanken om
at potensielle terrorister og motstandere kan dukke opp nærsakte kosomelst og norsomelst.
Så totalt sett så gav en tunnelstrategi palestinerne mulig til å beskytte egne tropa og så kontra den

[Transcript] Forklart / Tunnelene: Gazas farligste våpen?

militære overlegenheten som israeleren har.

Og igjen for israel veldig kostbar krig både politisk, økonomisk og omdømme medssig så er jo även palestinerne da har fått å holde ut og i vareta sine

kommandostrukturer og kampevn helt essensielt.

De opprindelige smugglertunnelene har utviklet seg til et stort nettverk av tunneler på kryss og tværs under Gaza.

De israeliske styrkende kaller det for Gaza Metro.

Og flere av gislene som ble tatt av Hamas i israel sist lørdag holdes trolig der i følge eksperter.

Så hvordan skal israel møte fienden inn i en tunnel?

Vi kjenner jo ikke alle detaljer anknyttet i det, men at det er veldig vanskelig å garantere en underdrivelse.

Der er det selvfølgelig topptrente soldater som eventuelt vil gå inn i tunnelene ved bakinvarsjonen.

Men de må ha hanske som er det faktum at mange av tunnelene ikke er kjent for de.

Det er trolig ingen som vet når alle tunnelene på Gaza Strip går eller hvor mange der som finnes.

Det er på tross av at israel har investert store ressurser i teknologi som skal oppdage tunnelene som de kan neutralisere.

Vestlige arméa som israel også regner som en del av.

Har forløb i ingen overbevisende svar på tunnelestradisjen som ikke innebærer skjansen for uaksutballet tappaliv.

En sikkerhetsseksvert som vi har snakket med beskriver det å rydde tunnelene som et direkte marer i takt i scenario for soldater som vi gjør det.

Du kan se for deg hvordan det er å gå inn i jorda i en mørktunnel som du ikke vet nøyaktig hvorføren.

Det kan være ting som eksploderer hvis du trekker feil.

Der det kan komme finer ut fra til syngelatene ingen sets og så blir borte like fort. Det må være en ekstremt stressende opplevelse.

Men med årene så har israelske styrker utviklet flere metoder for å møte trusselen fra tunnelene.

Blant annet bruker de en egen type bomber som er laget for å ødelegge bunkere og underjordiske mål.

Det kommer i middeltid med stor risiko for tap av civile liv, også blant israelske gisler som kan være i tunnelene.

Hvis Israel går til bakinvasjon så kan de bruke droner og ubemann og kjøretøy i tunnelene på de kartleger de og identifisere feller før de eventuelt sender inn soldater.

Men det innebærer også en risiko for tap av egne styrker og det er også kostbart.

Denne bakinvasjon har vært ventet en stund uten at det egentlig har skjedd noe der. Hva er det som kommer til å se frem over noe?

Det lurte veldig mange på. For noen dager siden vil jeg sagt at den bakinvasjonen var sannsynlig på grønne måten.

Israel har svart hittil på Hamas i et angreb 7. oktober. Men nu visst av hvilken grunn så har det ikke skjedd noe.

Og det kan være fordi policyen har bygget seg opp og er sterkere før, som flere av de militære eksperter vi har snakket med mener.

Det kan også være at Israel vurderer det som er farlig å gå inn på gasestripper på egne styrker.

Og også for gisler og også for gasasivill.

[Transcript] Forklart / Tunnelene: Gazas farligste våpen?

Og trolig så vurderer de også mulig omdømme konsekvenser knyttet til en bakinvasjon. I og med at det vil etter alls som synligvis med for ganske høyet tapsall på begge sider. Vi vet at Israel forbereder seg på neste steg i krigen. Det kan bli en bakinvasjon. Men de har sagt at neste steget kan bli noe annet enn bakinvasjonen. Og i mellomtiden fortsetter bomben og faller av og gasen. Du har hørt en podcast fra Aftenposten. Det var Vemunds VN Finsta som tok det gjennom hva vi vet om sykehuseksplosjon og om gasastunneler. Lydene har hørt det er fra Aftenposten's egne opptak og nyhjutsbyrået AP. Denne episoden har laget og har produsert igjen i Fjælland og meg, David Vekoni, og resten av forklart er Syne Søøhol, Olaf Eggersvik og Anders Weberg. Hei, jeg heter Haralaya, hva heter du for nå? Jeg heter Nils Brang. Og vi, Nils, vi driver en podcast sammen hva gjør vi der, Nils? Du, der la vi folk ta en personelsest og så analyserer vi dem etter det. Det er så kjerne morsomt, det er så kjerne underholdene, det er så kjerne lærerik for deg som hører på for å skjønne hvem du er også. Ja, også så nært som jeg kommer. Nils Brenna, Haralaya, Big Five og Spodmi, jeg er bare glede seg. Det er jeg.